

JOHANNIS CAPREOLI

THOLOSI

ORDINIS PRÆDICATORUM THOMISTARUM PRINCIPIS

DEFENSIONES THEOLOGICÆ

DIVI THOMÆ AQUINATIS

DE NOVO EDITÆ

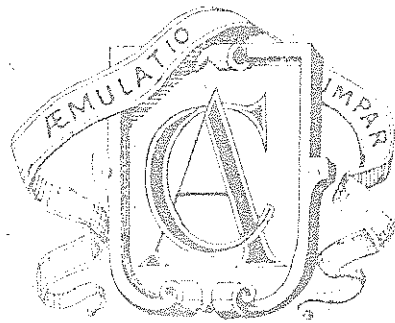
CURA ET STUDIO

RR. PP. CESLAI PABAN ET THOMÆ PÈGUES

EIUSDEM ORDINIS

OLIM IN CONVENTU THOLOSIANO PROFESSORUM

TOMUS VII

TURONIBUS

SEMPTEBUS ALFRED CATTIER, BIBLIOPOLÆ EDITORIS

SANCTI GREGORII MAGNI EQVITIS

MCMVIII

TABULA

DISTINCTIO XLIII

Quaestio I

UTRUM CORRUPTUM, VEL ANNIBILATUM, POSSIT PER SE
ESENTIAM IDEM NUMERO REPARARI.

CONCLUSIO 1^a. Nullum corruptum potest per seens
naturale idem numero reparari. — Scotus, Au-
reolus.

CONCLUSIO 2^a. Per divinam potentiam res permanens,
si fuerit corrupta, vel annihilata, potest eadem nu-
mero reparari. — Durandus, Aureolus.

CONCLUSIO 3^a. Nulla res successiva corrupta, vel anni-
hilata, potest, quocumque potentia, eadem numero
reparari. — Aureolus, Durandus et alii, et Bernardus, Scotus.

Quaestio II

UTRUM RESURRECTIO OMNIUM MORTUORUM ERIT
IN EODEM INSTANTI.

CONCLUSIO 1^a. Resurrectio mortuorum non solum non
tenetur, immo naturali ratione probabiliter convin-
citur. — Scotus.

CONCLUSIO 2^a. Licet resurrectio sola divina virtute
perficiatur, tamen angeli cooperantur ad aliquid
praecambulum resurrectioni. — Aureolus, Henricus.

CONCLUSIO 3^a. In resurrectione erit aliquid quod fiet
in instanti, et aliquid quod fiet in tempore. — Du-
randus.

CONCLUSIO 4^a. Omnes homines resurgent simul et in
eodem instanti. — Durandus.

DISTINCTIO XLIV

Quaestio I

UTRUM ES RESURRECTIONI ANIMA BEATA IDEM CORPUS
NUMERO QUOD PRIUS HABUIT.

CONCLUSIO 1^a. Ad veritatem resurrectionis requiritur
quod anima resumat idem corpus numero quod prius
habuit.

CONCLUSIO 2^a. Ad identitatem resurgentis requiritur
quod habeat eandem materiam numero quam prius
habuit.

CONCLUSIO 3^a. Si anima Petri informaret corpus vel
materiam corporis Pauli, non esset idem Petrus qui
prius. — Durandus, Johannes de Neapoli.

Quaestio II

UTRUM CORPORA SANCTORUM ERUNT CHRISTI ESEM-
PLUM IMITABILIA.

CONCLUSIO 1^a. Corpora sanctorum, post resurrectio-
nem, erunt passibilia, passione communiter dicta,
prout omnis receptio dicitur passio.

CONCLUSIO 2^a. Corpora sanctorum, post resurrectio-
nem, non erunt passibilia, passione proprie dicta,
quae est motus praeter naturam, vel aliquid aliud
inconveniens.

CONCLUSIO 3^a. Talis impassibilitas proveniet ex pleno
dominio anime super corpus. — Scotus, Aureolus,
Durandus, Henricus.

Petrus. — Petrus Pr.

Petrus. — Petrus Pr.

(a) Haec est tabula, quam Thomas a Sancto Germano, in
editione anni 1483, quarto volumini praemittit.

(b) Et alii. — Om. Pr.

Quæstio III

UTRUM CORPUS GLORIOSUM PER DOTEM SUBTILITATIS
POSSIT ESSE IN EODEM LOCO SIMUL CUM ALIO COR-
PORI.

(p. 121)

CONCLUSIO 1^a : Corpora beatorum erunt subtilia pro-
pter plenum dominium anime super corpus ut per-
fecte informet, et per aliquam formam eis inheren-
tem, que dicitur dos subtilitatis. — Durandus (ca).

CONCLUSIO 2^a : Corpus gloriosum non habet ratione
sue subtilitatis quod possit esse simul cum alio cor-
pore in eodem loco localiter. — Quidam (ca).

CONCLUSIO 3^a : Divina virtute duo corpora possunt esse
simul in eodem loco. — Durandus, Scotus, Qui-
dam alii.

Quæstio IV

UTRUM ANIMA SEPARATA POSSIT PATI AB IGNE CORPORIS

(p. 122)

CONCLUSIO 1^a : Ignis inferni affliget corpora damna-
torum, non tamen atterget ea a sua naturali qualitate.
— Durandus, Scotus, Aureolus, Henricus, Ber-
nardus de Gammato (ca).

CONCLUSIO 2^a : Anima separata potest pati et affligi
ab igne corporeo (ca). — Durandus, Henricus.

CONCLUSIO 3^a : Privatio divine visionis est principalis
poena damnatorum. — Aureolus.

DISTINCTIO XLV

Quæstio I

UTRUM SANCTI QUI SUNT IN PATRIA, COGNOSCAN-
T ORATIONES NOSTRAS

(p. 123)

CONCLUSIO 1^a : Beati vident in Verbo orationes vocales
eis directas. — Durandus.

CONCLUSIO 2^a : Beati vident in Verbo devotiones men-
tales eorum, qui eis offeruntur, et cogitationes
Durandus.

(ca) Quidam alii. — Ad. Pr.

(ca) Quidam. — Om. Pr.

(ca) A verbo Durandus usque ad Gammato. — Om. Pr.

(ca) Durandus, Scotus, Aureolus, Henricus, Bernardus
Item. — Ad. Pr.

DISTINCTIO XLVI
ET DUE SEQUENTES

Quæstio I

UTRUM CHRISTUS, IN GENERALI ET ULTIMO JUDICIO, JU-
DICANS SECUNDUM FORMAM HUMANAM, SIT OSTENSU-
BUS REPROBIS FORMAM DIVINAM.

(p. 122)

CONCLUSIO 1^a : Christus, in ultimo iudicio, iudicabit non
solum in natura humana, sed etiam secundum natu-
ram humanam. — Scotus.

CONCLUSIO 2^a : Christi divinitas, in iudicio, a solis
bonis videtur. — Contra dicta in probatione, quod
videns Deum necessario gaudeat, vel fruatur, arguunt
Scotus, Godofridus, Bernardus, Durandus.

CONCLUSIO 3^a : In ultimo iudicio, quilibet poterit legere
in sua et aliena conscientia omnia merita et demerita
propria et aliena. — Durandus (ca).

CONCLUSIO 4^a : Probabile est quod illud iudicium, quæ-
tum ad disceptationem et sententiam, fiat mentaliter,
et non vocaliter. — Durandus.

DISTINCTIO XLIX

Quæstio I

UTRUM ULTIMA BEATITUDO, VEL FELICITAS HUMANA,
SIT ALIQUIS ACTUS ÆTERNUS

(p. 123)

CONCLUSIO 1^a : Felicitas humana est actus, et non habi-
tus. — Scotus, Henricus, Aureolus.

CONCLUSIO 2^a : Beatitudo, seu felicitas hominis, est
actus æternitate mensuratus, vel vita æterna. — Scotus.

Quæstio II

UTRUM BEATITUDO ULTIMA HOMINIS CONSISTAT
ESSENTIALITER IN ACTU INTELLECTUS

(p. 123)

CONCLUSIO 1^a : Ultima hominis felicitas, vel beatitudo,
non consistit essentialiter in aliquo actu voluntatis.

Scotus, Alii quos recitat Petrus de Palude, Alii
quos recitat Durandus.

CONCLUSIO 2^a : Ultima felicitas hominis consistit essen-
tialiter in actu intellectus. — Scotus.

(ca) Durandus. — Om. Pr.

Conclusio 3^a: Ultima felicitas hominis non consistit in operatione intellectus practici, sed speculativi. — Petrus de Palude.

Quæstio III

UTRUM OMNES HOMINES APPETANT BEATITUDINEM

(p. 100.)

Conclusio 1^a: Quelibet creatura rationalis naturaliter suam beatitudinem appetit. — Scotus.

Conclusio 2^a: Beatitudo et ultimus finis a quolibet appetitur aliquanti necessitate, scilicet quoad specificationem actus, non autem necessario quoad ejus exercitium. — Scotus. Alii recitati a Durando, Durandus. Alii ab Aureolo recitati. Aureolus contra rationes Sancti Doctoris.

Quæstio IV

UTRUM INTELLECTUS CREATUS EX SOLIS NATURALIBUS POSSIT PERVENIRE AD VIDENDUM DEUM PER ESSENTIAM

(p. 101.)

Conclusio 1^a: Impossibile est quod aliquis intellectus creatus per sua naturalia sola Dei essentiam videat. — Scotus, Durandus.

Conclusio 2^a: Intellectus creatus ad videndum Deum indiget adiutorio luminis glorie. — Scotus, Aureolus, Durandus.

Quæstio V

UTRUM ESSENTIA DIVINA AD INTELLECTUM CREATUM PER ALIQUAM SIMILITUDINEM VIDEATUR

(p. 102.)

Conclusio 1^a: Divina essentia per nullam creatam similitudinem ipsam representantem videri potest. — Aureolus.

Conclusio 2^a: Ad videndam divinam essentiam requiritur quod ipsa divina essentia uniatur intellectui nostro ut intelligibilis forma.

Quæstio VI

UTRUM VIDENTES DEUM VIDEANT IN EO OMNIA QUE DEUS VIDET, VEL QUAE POSSUNT IN IP SO VIDERI

(p. 103.)

Conclusio 1^a: Nullus intellectus creatus, videndo Dei essentiam, videt in ipsa omnia quae Deus facit vel facere potest. — Godofridus, Durandus, Aureolus.

Conclusio 2^a: Intellectus creatus, videns divinam essentiam, aliquo modo videt in ea omnia, et aliquo modo non. — Aureolus.

DISTINCTIO I

Quæstio I

UTRUM ANIMA A CORPORE SEPARATA ALQUID COGNOSCAT VEL INTELLIGAT

(p. 200.)

Conclusio 1^a: Anima separata potest naturaliter aliquid intelligere.

Conclusio 2^a: Anima separata nihil intelligit per species acceptas a rebus cognitis, aut abstractas ab eis post suam a corpore separationem, vel in statu talis separationis. — Scotus.

Conclusio 3^a: Anima separata quandoque intelligit per species quas recepit a rebus dum esset in corpore. — Scotus.

Conclusio 4^a: Anima separata quandoque intelligit per species in ipsa sui separatione a corpore sibi divinitus infusas. — Scotus.

Conclusio 5^a: Anima separata quandoque intelligit videndo substantias separatas, et in eis rerum species. — Scotus.

Quæstio II

UTRUM ANIMA HOMINIS SEPARATA POSSIT CORPORA MOVERE LOCALITER

(p. 209.)

Conclusio 1^a: Anima separata, sua naturali virtute, non potest movere aliquod corpus. — Scotus, Aureolus.

Conclusio 2^a: Anima separata, virtute divinitus et supernaturaliter sibi collata, potest movere corpora localiter.

JOHANNIS CAPREOLI

THILOSANI, ORDINIS PRÆDICATORUM

THOMISTARUM PRINCIPIS

DEFENSIONES THEOLOGIE DIVI THOMÆ AQUINATIS

IN QUARTO SENTENTiarUM

LIBRI QUARTI

DISTINCTIO XLIII.

QUESTIO I.

UTRUM CORRUPTUM, VEL ANNIHILATUM, PER DEI
POTENTIAM POSSIT IDEM NUMERO REPARARI

CIRCA quadragesimam tertiam distinctionem, et quasdam sequentes, queritur : Utrum corruptum, vel annihilatum, per Dei potentiam possit idem numero reparari.

Et arguitur quod non. Quia dicit Philosophus in 2. de Generatione (l. c. 70), quod ea quorum substantia corrumpitur, non reiterantur eadem numero. Sed eorum quæ in nihilum rediguntur, substantia corrumpitur. Ergo eadem numero iterari non possunt.

In oppositum arguitur. Quia dicit Augustinus, 22. de Civitate Dei (cap. 20) : *Si cæco humana omnibus perisset modis, nec ulla ejus materies in ullis nature latebris remansisset, unde cello, eam repararet Omnipotens.* Sed, si nulla materia remanet de re corrupta, quod corrumpitur in nihilum redigitur. Ergo Deus id quod in nihilum est reductum, potest idem numero reparare.

In hac questione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, recitabuntur objectiones. In tertio, ponentur solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod nullum corruptum, potest per agens naturale idem numero reparari.

Secunda est quod per divinam potentiam res permanens, si fuerit corrupta, vel annihilata, potest eadem numero reparari.

Tertia est quod nulla res successiva corrupta, vel annihilata, potest quacumque potentia eadem numero reparari.

Has tres conclusiones ponit sanctus Thomas, quarto *Quodlibeto*, art. 5, ubi sic dicit : « In his quæ in nihilum redigi possunt, est quedam differentia attendenda. Quedam enim sunt, quorum unitas in sui ratione habet durationis continuitatem; sicut patet in motu et tempore. Et ideo interruptio talium etiam directe contrariatur unitati eorum secundum numerum. Ea vero quæ contradictionem implicant, non continentur sub numero Deo possibilium; quia deficiunt a ratione entis. Et ideo, si hujusmodi in nihilum redigantur, Deus ea non potest eadem numero reparare : hoc enim esset facere contradictoria simul esse vera; puta si motus interruptus esset unus. Alia vero sunt, quorum

unitas non habet in sui ratione continuitatem durationis, sicut unitas rerum permanentium, nisi per accidens, in quantum esse eorum est subiectum motui; sic enim et mensurantur huiusmodi tempore, et eorum esse est unum et continuum, secundum unitatem et continuitatem temporis. Et quia naturale agens non potest illa producere sine motu, inde est quod agens naturale non potest huiusmodi reparare eadem secundum numerum, si in nihilum redacta fuerint, vel secundum substantiam corrupta. Sed Deus potest huiusmodi reparare sine motu, quia in ejus potestate est quod producat effectus sine causis mediis; et ideo potest eadem numero reparare, etiamsi in nihilum elapsa fuerint. » — Hæc ille.

Item, ibidem, in solutione tertii, sic dicit: « Per hoc quod aliquid reducitur in nihilum, interruptur continuatio essendi, quæ pertinet ad unitatem motus et eorum quæ consequuntur ad motum. » — Hæc ille.

Ex quibus possunt formari rationes pro qualibet trium conclusionum. — Pro prima arguitur sic: Alietas motus et mutationis infert alietatem eorum quæ per motum aut mutationem producuntur. Sed quod his producitur per agens naturale, duplici motu vel mutatione producitur. Ergo non est idem numero, sed specie. — Pro secunda arguitur sic: Omne non implicans contradictionem est Deo possibile. Sed permanens corruptum, vel annihilatum, idem numero reparari sine motu et mutatione, nullam implicat contradictionem. Ergo, etc. — Pro tertia arguitur sic: Nullum implicans contradictionem est Deo possibile. Sed successivum annihilatum, vel corruptum, idem numero reparari, claudit contradictionem. Ergo, etc.

De secunda conclusione tamen aliter videtur sensisse, 4. *Sentent.*, dist. 44, q. 1, art. 1, q¹a 2, ubi arguit sic, tertio loco: « Unus homo non est, si est plura animalia. Ergo, si non est idem animal, non est unus homo numero. Sed ubi non est idem sensus, non est idem animal: quia animal diffinitur per sensum primum, qui est tactus, ut patet, 2. *de Anima* (t. c. 17; et 3, t. c. 63). Sensus autem, cum non maneat in anima separata, ut quidam dicunt, non possunt iidem (z) numero resummi. Ergo in resurrectione non erit homo resurgens idem animal numero. Ergo nec idem homo. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: « Dicendum quod ratio illa optime concludit contra illos qui ponunt animam sensibilem et rationalem diversas esse in homine: quia, secundum hoc, anima sensitiva in homine non esset incorruptibilis, sicut nec in aliis animalibus; unde in resurrectione non esset eadem anima sensitiva, et, per consequens, nec idem animal, nec idem homo. Si autem ponamus quod eadem anima

secundum substantiam in homine sit rationalis et sensibilis, nullas in hoc angustias patiemur. Quia animal diffinitur per sensum qui est anima sensitiva, sicut per formam essentialem; per sensum autem qui est potentia sensitiva, cognoscitur ejus diffinitio sicut per formam accidentalem, quæ maximam partem confert ad cognoscendum quod quid est, ut in 1. *de Anima* (t. c. 14) dicitur. Post mortem ergo manet anima sensibilis, sicut et anima rationalis, eadem secundum substantiam. Sed potentie sensitive, secundum quosdam, non manent. Quæ quidem potentie, cum sint accidentales proprietates, earum varietates identitatem totius animalis auferre non possunt, nec etiam partium animalis: non enim dicuntur potentie perfectiones vel actus organorum, nisi sicut principia agendi, ut calor in igne. » — Hæc ille. — Similia dicit, 4. *Contra Gentiles*, cap. 80 et 81. — Ex quibus videtur velle quod accidentia, et formæ substantiales, quarum esse per corruptionem vel annihilationem est interruptum, non possunt eadem numero quacumque virtute reparari.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

RECITANTUR OBJECTIONES

§ 1. — CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. *Argumenta Scoti.* — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra primam arguit Scotus (4. *Sentent.*, dist. 43, q. 3), probando quod per agens naturale aliquid destructum possit idem numero reparari.

Primo per illud 8. *Metaphysicæ* (t. c. 11 et 12): Si agens idem, et materia eadem, effectus erit idem; quia non assignat diversitatem effectus possibilem, nisi propter diversitatem efficientis, vel materie. Sed (z) possibile est idem esse efficiens, et eandem materiam, respectu secundo producti. Ergo possibile est secundo productum esse idem cum primo producto. Minor probatur. Quia, etsi frequenter in corruptione fiat dispersio vel divisio materie, tamen oppositum est in multis casibus: puta quod includatur ignis intra urinale, et ibi corrumpatur in aerem, deinde ex isto aere generetur ignis per reflexionem radiorum solarium, tunc materia inclusa erit eadem. Consimiliter est si ex solido generetur solidum, ubi precise forma geniti potest sequi formam corrupti (6), sequitur quod qua ratione tota materia preluit sub forma corrupti, pari ratione eadem tota erit sub forma generandi.

(z) *Sed.* — Et Pr.

(6) ubi precise forma geniti potest sequi formam corrupti. — nisi precise forma corrupti Pr.

(z) *idem.* — eadem Pr.

Dicetur forte, quod illud dictum Philosophi debet intelligi cum hac conditione, secundum ipsum, 5. *Physicorum* (l. c. 41), quod non est tantummodo variatio (z) formæ propter alienitatem subjecti vel materie, sed etiam temporis. — Vel forte aliter dicetur, quod Aristoteles, licet asserat quod si agens sit aliud, et materia alia, effectus est alius (c), non tamen, ex opposito antecedentis, si agens idem, et materia eadem, sequitur quod effectus sit idem; unde, in fine, concludendo, ait: *Si ergo idem contingit ex materia (z) facere, patet quia principium, quod est ut movens, idem: nam et si materia altera, et movens, et quod perfectum est. Supple, cum movens aliud, quod factum est erit aliud.*

Sed contra primam responsionem arguitur. Quia, si agens agat nunc in A instanti usque ad instans B, causabit idem. Ergo, si causet in A, et in tempore intermedio inter A et B destruat illud causatum, et iterum agat in instanti B, causabit illud idem. Tenet consequentia ex hoc quod continuitas temporis intermedii nihil facit ad identitatem permanentis, quia habet esse idem (z) in illo tempore et in terminis illius temporis (ε). Si nec assumptum, quia in B instanti non potest causa secunda a causa universali, puta celo, habere eandem influentiam quam habuit in instanti A, et ideo non poterit tunc causare idem: — contra hoc arguitur dupliciter. *Primo.* Quia similis influentia sufficit ad identitatem effectus. Si enim in instanti A esset aliud agens approximatum passe, produceretur idem in numero quod illud agens producit; et tamen influentia non esset eadem numero cum influentia istius, sed tantummodo similis. Nunc autem in alio instanti, puta B, erit influentia similis quæ fuit in instanti A. *Secundo.* Quia ista influentia non est aliquid absolutum receptum in causâ inferiori; sed est tantummodo ordo in causando ad causam superiorem, continue, quantum est de se, congruentem. Ergo non erit alia influentia, sicut nec alius ordo causæ superioris ad inferiorem. Igitur.

Tertio. Quia aut simpliciter est impossibile idem numero bis produci; et tunc sequitur quod Deus hoc non poterit. Aut non simpliciter est impossibile; et tunc sequitur quod in causalitate eorum in quibus fuit prius istud possibile, et nunc erit. Sed prius fuit in causalitate rerum naturalium. Ergo et nunc erit.

Quarto. Quia, si ubi est continua actio agentis naturalis respectu producti, sicut est in sole respectu radii, si pro primo instanti produceret radium, et in tempore habito conservaret, in ultimo instanti,

puta B, erit idem radium; cum non dependeat illa identitas radii in secundo instanti ab existentia ejus in tempore intermedio; quia sine illa existentia posset idem numero esse productum in eodem instanti. Ergo sequitur quod, esse in illo intermedio destructo, posset esse idem in utroque extremo.

Quinto. Quia potentia ad formam semel productam adhuc remansit in materia, destructa illa forma, vel quocumque modo cessante. Ergo, post corruptionem illius formæ, iterum potest produci eadem forma in numero per agens naturale. Assumptum probatur: quia, si Deus reduceret eandem formam (quod non negatur sibi possibile), illa faceret per se unum cum materia, sicut prius; ergo in materia erat potentia respectu ejus eadem quæ prius. Consequentia vero probatur: quia nihil est in potentia materie, quod non possit reduci in actum per agens naturale.

Sexto (z). Quia negatio illa quæ succedit corruptioni rei, est ejusdem rationis cum negatione quæ precedit rei productionem. Sed illa negatio quæ precedit generationem rei, non impedit ejus productionem. Ergo nec illa quæ sequitur impedit quin eadem res producat.

Septimo. Quia, variato posteriori, non oportet variari prius. Sed unitas rei prior est quam ejus permanentia, et permanentia posterior est unitate rei. Ergo variatio in permanentia, seu in continuatione durationis, quæ est per mediam corruptionem inter generationem rei et ejus reparationem, non impedit ejus unitatem.

Octavo. Arguit quod probatio conclusionis non valeat, quæ consistit in hoc, scilicet quod, si actio vel motus non possit reparari idem numero, quod nec terminus motus vel actionis. Et hoc tripliciter. *Primo,* quia duo motus differentes secundum speciem, ut motus rectus et circularis, possunt esse ad eundem terminum vel locum numero, ut patet, 7. *Physicorum* (l. c. 21, etc.). *Secundo,* quia Augustinus, 3. *de Trinitate* (cap. 9), dicit quod generatio univoca et æquivoca possunt ad idem terminari; aliqua enim sunt, quæ possunt generari ex putrefactione, et nihilominus ex propagatione. *Tertio,* quia, in proposito, resurrectio et naturalis propagatio ad idem terminantur numero; et tamen sunt diversæ actiones, secundum speciem differentes; et ideo non sequitur, si mutatio vel actio non est una, quod ideo non sit forma una, vel idem terminus.

Nono. Quia auctoritas Philosophi, 2. *de Generatione* (l. c. 70), ad oppositum allegata, non concludit propositum: quia intentio Philosophi est quod ea quorum substantia non deperit, redeunt eadem numero (sicut sol est idem numero in qualibet cir-

(z) variatio. — numeratio Pr.

(c) effectus est alius. — Om. Pr.

(z) idem. — Ad. Pr.

(z) quia habet esse idem. — quod habet Pr

(ε) illius temporis. — Om. Pr.

(z) Hoc argumentum, et tria sequentia, Auctor refert juxta formam quam habent apud Petrum de Palude, dist. 43. q. 2.

culacione); sed ea quorum substantia deperit, non est necesse eadem numero redire; sed non intendit quod non sit possibile. — Hoc Scotus.

II. Argumentum Aureoli. Contra eandem conclusionem arguit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 4), dubitative inquirendo. Quia non apparet ratio quare non possit per agens naturale idem numero redire, nisi propter diversitatem temporis precedentis et sequentis. Sed hoc non valet. Quia identitas temporis non requiritur ad identitatem effectus. Quia, si sic, sequerentur multa inconvenientia. *Primum* est, quia capio ignem et stupam; tunc in illo instanti possum applicare ignem ad stupam. Pono quod non applicem pro illo instanti, sed pro alio. Aut ergo erit idem ignis generatus in stupa, qui fuisset, si in illo instanti applicatus fuisset; aut non. Si sic, ergo varietas temporis nihil facit ad varietatem effectus. Si non, hoc videtur manifeste inconveniens, quod ille ignis nunquam potuisset produci ab aliquo igne, nisi in illo instanti. *Secundum* est, quia pono quod ignis calefaciat aliquid calefactibile usque ad certum gradum, et tunc cesset calefacere. Pono quod post modicam horam incipiat iterum calefacere illud idem. Hoc posito, manifeste patet quod eadem numero intensione intendit nunc istum calorem illius calefactibilis, quo intendisset, si prima calefactio non cessasset. Ergo identitas temporis nihil facit ad propositum. — Hoc Aureolus, in forma.

§ 2. — CONTRA SECUNDAM CONCLUSIONEM

I. Argumenta Durandi. — Contra secundam conclusionem arguit Durandus (dist. 43, q. 3) in hunc modum, dicens quod, salva reverentia potentie divine, cui subest omne possibile, videtur quod nullum permanens corruptum, vel annihilatum, potest idem numero reparari. Quod potest multipliciter probari.

Primo sic. Non plus potest Deus nunc agens per voluntatem, quam si ageret ex necessitate nature. Sed, si Deus ageret ex necessitate nature, non posset eandem rem numero corruptam reparare. Ergo nec agens per voluntatem. Major patet: quia posso respicere potentiam; eandem autem potentiam supponimus in Deo, si ageret ex necessitate nature, quam habet agens per voluntatem; voluntas enim non addit nec auget potentiam, immo, quidquid potest, per solam potentiam potest (α); sed per voluntatem habet quod potentia secundum formam voluntatis exeat in actum; unde per voluntatem non habet nisi libertatem utendi potentia, quam non haberet, si ageret ex necessitate nature; unde philosophi qui posuerunt Deum agere ex necessitate nature, posuerunt in eo tantam potentiam quantum

nos ponimus, scilicet infinitam. Minor declaratur: quia, si Deus ageret ex necessitate nature, licet ageret per potentiam infinitam, ageret tamen modo aliorum agentium naturalium; propter quod, licet posset producere perfectiorem effectum quam alia, non posset tamen corruptum reparare sicut nec alia. Confirmatur: quia Pater in divinis generat Filium ex necessitate nature; et ab omnibus conceditur quod, si divina generatio interromperetur et iteraretur, quod esset alia generatio, et alius Filius; et si hoc esset in Deo respectu divinarum, fortiori ratione esset in eo respectu creaturarum.

Secunda ratio talis est: Agens naturale non potest reparare idem secundum numerum. Ergo nec Deus. Antecedens supponitur. Probatur consequentia. Quia, si agens naturale non posset reparare idem secundum numerum, et Deus possit, hoc erit vel propter differentiam virtutis agentis, vel propter differentem modum agendi (ex parte enim termini non potest esse differentia, cum ponatur idem terminus respectu utriusque agentis et actionis). Non propter differentem modum agendi, utpote quia Deus agit sine motu et mutatione, natura vero non: quia in reparatione rei quoad formam corruptam, a quoque fiat, est vera mutatio (quia subjectum se habet aliter nunc quam prius, scilicet materia recipiens formam, qua (α) prius fuit spoliata; unde, si, lumine corrupto, Deus repararet ipsum, esset vera mutatio, sicut si sol repararet (β) illud. Item, quod aliquid rei remaneat idem numero, magis videtur facere ad hoc (γ) quod illud cuius erat pars possit idem numero redire, quam si nihil remaneret (quia plus est reparare utramque partem quam alteram tantum); sed, in motu et mutatione, aliquid rei corrupte remanet, scilicet materia, vel subjectum; in annihilatione autem angeli, nihil remanet; ergo facilius videtur quod res corrupta reparetur per motum et mutationem, quam res annihilata per creationem vel recreationem; ergo modus agendi per motum et mutationem non impedit agens naturale plus quam divinum quin possit idem numero reparare. — Item, nec propter differentem virtutem agendi. Quia Deus agit infinita virtute, agens vero naturale finita: quia effectus finitus, qui secundum speciem suam potest produci et produci a virtute finita, nunquam exigit infinitatem virtutis in causa sua, nisi propter modum quo produci a virtute finita, nisi per creationem, vel alio modo qui creaturam non competit; sed omnis forma naturalis in rebus generalibus et corruptibilibus, excepta anima rationali, est quidam effectus finitus, qui secundum speciem suam potest produci et produci a virtute finita; ergo nunquam requirit in

(α) potest. — Om. Pr.

(i) quia. — quia Pr.

(β) repararet. — repararet Pr.

(γ) ad hoc. — Om. Pr.

producere virtutem infinitam, nisi producat per creationem, vel tali modo qui creaturæ non competat; sed ejus productio in secunda productione, etiamsi fiat a Deo, est per veram mutationem, sicut si fieret a creatura, ut statim dictum est; ergo reparatio rei corruptæ non necessario requirit virtutem infinitam. Differentia ergo virtutis infinite in agente non potest esse causa quare Deus posset reparare idem numero, non autem natura. — Quod ergo est in causa quare natura non possit, absque dubio videtur esse illud quod tangit Philosophus, 2. *de Generatione* (l. c. 56), scilicet quod *idem manens idem, semper natum est facere idem*. Ad hoc autem quod agens faciat idem numero, oportet quod maneat idem in se quoad virtutem, et idem in habitudine ad passum vel productum quoad actionem. Cum autem actio nature interrumpatur, non manet eadem habitudo agentis ad passum vel productum; nec eadem habitudo reparari potest. Et ideo non potest reparari idem productum secundum numerum. Istud etiam invenitur in Deo, per comparationem ad ea quorum substantia deperit in toto vel in parte; quia actio Dei in creaturam interrumpitur; et ideo non manet eadem habitudo Dei agentis ad creaturam pro prima rei productione et ejus reparatione. Et hæc ratio communis est ad ea que sunt successiva et permanentia.

Tertia ratio talis est: Quod idem locus acquiritur pluribus motibus localibus. Sed eadem forma secundum naturam, vel secundum numerum, non acquiritur pluribus actionibus. Et causa est: quia motus non terminatur ad locum ut sit, sed ut mobile sit in loco; et ideo non oportet locum variari naturaliter; sed formam oportet variari, variata et actione per quam forma acquiritur. Ex hoc potest sic argui: Si eadem forma numero sit in materia pluribus actionibus, oportet quod utraque actio, vel saltem altera, terminetur ad formam, non ut sit simpliciter, sed ut sit in materia vel in subjecto; et, propter hoc, ad eandem formam terminatur generatio hominis et ejus resurrectio, quia vel utraque actio, vel saltem altera, terminatur ad animam, non ut simpliciter sit, sed ut sit in materia. Sed in hiis quorum substantia deperit, utraque actio, scilicet productionis et reparationis, terminatur ad formam ut sit, et non solum ut sit in hoc, scilicet materia vel subjecto. Ergo impossibile est quod hæc due actiones terminentur ad eandem formam.

Quarta ratio talis est: Quia, si Deus crearet angelum, et postea annihilaret, et deinde repararet, verum esset dicere quod angelus bis fuit creatus; et non numeratione agentis, puta Dei, qui unus est, nec ejusdemque extrinseci ab angelis; quia, si Deus nihil fecisset nisi angelum quem annihilatum postea

reparasset, adhuc esset verum dicere quod angelus bis fuisset; quod non posset verificari, nisi numeratione angeli, vel durationis ejus, quod idem est.

Quinta ratio talis est: Quia eandem formam, puta lumen, idem numero reparari, aut est possibile simpliciter, aut impossibile simpliciter. Si sit possibile, ergo erit possibile virtute nature. Probatur: Quia quodcumque aliquis effectus est simpliciter possibilis, et causa est æque potens nunc et prius, ex tali causa potest idem effectus produci nunc ut prius. Si ergo reparatio ejusdem luminis est effectus simpliciter possibilis, ergo causa naturalis, quæ primo facit, et, eo corrupto, manet æque potens ut prius, posset illum modum essendi secundum numerum reparare. Hoc autem est falsum. Relinquitur ergo quod reparatio ejusdem luminis secundum numerum est simpliciter impossibilis. Talis autem effectus subterfugit omnem causam. Ergo per nullam virtutem potest idem lumen secundum numerum reparari.

Sexta ratio est: Quia, multiplicato eo a quo per se et totaliter vel essentialiter dependet effectus, multiplicatur effectus. Sed productum illo modo dependet a productione. Ergo impossibile est esse unum productum et duas productiones.

Septimo, Quia hoc expresse dicit Frater Thomas (α), 4. *Sententiarum*, dist. 44, q. 1, art. 1, q. 2, in solutione terti argumenti, quod fuit tale: « Unus homo non est plura animalia, etc. » Ad quod respondet quod « illa ratio concludit optime, etc. » ut prius recitatum est (β). Ex quibus clare patet quod intentio ejus est quod ea quorum substantia in aliquo deperit, non possint secundum numerum reparari. Hoc idem dicit in eodem *Quarto*, dist. 12, q. 1, art. 2, q. 4, in corpore solutionis. Et in ultima parte, q. 77, art. 5, idem per omnia dicit. Hæc autem pars fuit ejus opus ultimum et finale, ut patet ex ejus incomplectione. — Hæc Durandus.

II. Argumenta Aureoli. — Contra eandem (γ) arguit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 2), probando quod corruptum redire idem numero, aliquo modo implicet contradictionem.

Primo, Quia illud, quo apprehenso, omnibus aliis stantibus eisdem, intellectus necessario ponit diversitatem numeralem circa illud, impossibile est quod, illo stante, stet numeralis unitas: si enim illud posset stare cum identitate numerali, intellectus concipiens illud, non necessario poneret circa illud diversitatem numeralem; ergo, si, apprehenso aliquo, omnibus aliis stantibus eisdem, intellectus necessario ponit diversitatem numeralem, videtur impossibile quod, illo stante, stet identitas numera-

(α) ut dicit. — Ad Pr.

(β) Cfr. art. preced.

(γ) Contra eandem. — Octavo Pr.

lis. Sed, apprehenso hoc quod aliquid fuit corruptum et rediit, omnibus aliis stantibus paribus, intellectus necessario ponit circa illud diversitatem numeralem. Ergo (z), stante hoc quod aliquid sit corruptum et postea redierit, impossibile est quod illud sit idem numero. Major patet: quia, si intellectus cogitur aestimare et ponere diversitatem numeralem, necessario oportet quod hoc sit ex natura terminorum sic occurrentium intellectui, qui statim apprehendit talem diversitatem sine discursu. Minor probatur. Accipio enim eundem motorem numero, idem cœlum mobile; eandem terram circa quam moveatur. Volo quod omnia ista sint eadem hodie et cras. Postea considero revolutiones cœli ab oriente in occidentem, et e contra, quæ sunt hodie; et ulterius considero revolutiones quæ erunt cras. Quæro: utrum istæ ubiætales et revolutiones vel circulationes sint eadem hodie et cras, seu hodie et heri, aut non? Si non, habetur propositum. Si vero intellectus considerat istas esse easdem hodie et cras, — Contra. Quia tunc non conciperet plures motus nec hodie et cras; nec duos dies: quia per diversas revolutiones fiunt alii et alii dies; ergo, intellectu apprehendente diem hodiernam et crastinam, essent dies unus. Ergo intellectus non habet unde numeret istas ubiætales ex numeratione cœli, vel motoris, vel terræ circa quam movetur; quia ista manent hodie et cras eadem numero. Ergo hoc habet ex natura interruptionis: quia, eo ipso quo revolutio et dies concipitur ut interrupta, concipitur ut numerata. — Similiter, sol movetur ab oriente, et fit aer lucidus; et, occidente (z) sole, cessat aer esse lucidus; et post, sole redeunte, iterum fit lucidus. Patet quod intellectus non apprehendit primam lucem et secundam esse eandem; et tamen manet idem sol et idem aer. Unde ergo? Certè non nisi quia intellectus apprehendit lucem corruptam, et post redeuntem, interruptam; et ex hoc necessario numerat ipsam, omnibus aliis stantibus eisdem. — Similiter idem patet de lumine candelæ pluries absconse et discooperte, quod intellectus necessario numerat, hoc solo comprehenso quod lumen interruptum et redit.

Secundo. Arguit sic: Quia sicut se habet quantitas permanens ad suum dimensionatum, sic quantitas successiva ad suum quantum (z). Sed, si interruptatur quantitas permansiva, necessario numeratur suum quantum, nec manet idem numero: sicut lignum ante divisionem erat unum numero, et post divisionem est plura. Ergo sic erit de quantitate successiva, quod illud quod est quantum successivum, cuius est ipsum durans, si interruptatur, necessario cedit in arietatem numeralem. Sed

esse, vivere, calere, et quæcumque (z) significantur per verba, sunt quedam durabilia et mensurata tempore. Ergo impossibile est quod, si sint interrupta secundum tempus, sint eadem numero.

Confirmatur. Quia sicut se habet motus ad suam durationem, ita quies ad suam permanentiam; quia tempus mensurat omnia ista. Sed, interrupta duratione, motus non potest concipi idem qui prius; quia non est idem tempus. Ergo ita est de quiete et permanentia.

Tertio. Arguit sic: Quia, interrupto intellectu alienius, interruptitur et ipsa, et, illo non redeunte, non redit; oppositum enim implicat contradictionem. Sed de intellectu uniuscuiusque esse et actus est duratio et tempus; quia talia significata per modum verbi non possunt intelligi sine tempore et duratione. Sed idem tempus, et eadem duratio, nullo modo potest redire eadem numero, si interruptatur. Ergo nec esse aut quicumque alius actus talis. Minor probatur. Primo, quod (z) esse, et ea quæ significantur per verba, includunt in suo intellectu ipsum tempus, (z) patet per Commentatorem, 4. *Physicorum* (com. 97), qui dicit quod formalis ratio motus, in quantum est passio, est quod sit mutatio conjuncta tempori; et subdit quod verba sunt imposita formis fluentibus; fluxus autem intelligi non potest sine tempore. Sed probatur minor quoad aliam partem, scilicet quod non possit idem tempus aut idem motus redire idem numero: quia impossibile est motum seu tempus corruptum et rediens continuari: alias tempus rediens non fuisset interruptum, nec corruptum illud quod rediit.

Confirmatur. Quia ratio quare aliqui imaginantur quod corruptum possit idem numero redire, est quia capiunt quod tempus non sit de essentia et intellectu rei: est tamen de omni intellectu quo res exprimitur per verbum.

Confirmatur. Quia impossibile est quod aliquis his vivat nisi duplici *vivere*. Sed qui prius fuit mortuus, et postea revixit, his vixit. Ergo oportet quod sit duplex *vivere*. Ergo duplex esse. Major patet per simile: quia impossibile est aliquid bis moveri uno motu; ergo impossibile est aliquid bis vivere nisi per duplex *vivere*.

Quarto arguit. Quia, variata causa, variatur effectus. Sed causa identitatis in forma corrupta et redeunte est identitas materie et agentis secundum actum. Ipsius autem corrupti, licet sit eadem materia, non tamen est idem agens formaliter et in actu: agens enim formaliter et in actu est per actionem et formalem productionem; sed productio et actio non est eadem quæ redit post interruptionem; ergo nec

(z) impossibile est quod. — Ad. Pr.

(z) occidente. — ascendente Pr.

(z) quantum. — Om. Pr.

(z) vivere, calere, et quæcumque. — temporale, in quantum Pr.

(z) quod. — quia Pr.

(z) ut. — Ad. Pr.

agens in actu; quod requiritur ad identitatem numeralem.

Confirmatur. Quia sicut actio specificatur ex termino et forma, sic numeratur ex ipso. Si ergo non possit redire eadem actio, nec eadem forma.

§ 3. — CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Argumenta Aureoli. — Contra tertiam conclusionem arguit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 5), probando quod omnem rem successivam corruptam, præter tempus, potest Deus eadem numero reparare, sive illa sit motus, sive actio, sive relatio.

Primo sic, Deus potest facere quidquid facere non est non facere, et quod factum non implicat contradictionem. Sed si Deus faciat aliquid, quidquid sit, sive permanens, sive successivum, quod fuit sub prioritate, esse sub posterioritate, nulla est contradictio. Quia contradictio est affirmatio et negatio ejusdem de eodem. Sed in proposito non sequitur affirmatio et negatio ejusdem prædicati de eodem subjecto. Si enim dicatur quod subjectum prioritatis et posterioritatis est idem numero, non negatur idem de eodem: quia subjectum prioritatis vel posterioritatis non est ipsa prioritas vel posterioritas. Si enim substratum prioritatis et posterioritatis esset idem quod prioritas et posterioritas, contradictio esset quod Deus repararet aliquid corruptum prius: quia tunc faceret quod prioritas esset posterioritas.

Secundo. Quia Deus potest facere contra repugnantiam intellectuum, ubi non potest inferri contradictio primi modi. Licet ergo repugnet intellectui (x) ligare quod idem numero reparatur (cujus ratio est: quia duratio est de intellectu rei, ideo, variata duratione (y), intellectus variat necessario ipsum durans; propter quod communiter dicitur quod res permanens non mensuratur tempore), licet, inquam, hoc repugnet intellectui ligare, quia tamen potest arguere quod ibi non est contradictio (quia prædicatum affirmativum et negativum non dicitur de eodem, quia non est idem res durans et sua duratio, sive res prior et sua prioritas), ergo, etc. — Hæc Aureolus.

II. Alia argumenta. — Contra eandem conclusionem arguitur ab aliis. Quia nulla ratio adducta pro illa conclusione, sive a sancto Thoma, sive a Godofrido in secundo *Quodlibeto*, q. 2, sive ab Henrico, septimo *Quodlibeto*, q. 16, sive ab ipso Durando, efficaciter concludit propositum (z). Quod patet discurrendo per singulas rationes eorum.

(x) repugnet intellectui. — repugnat intellectui Pr.

(y) duratio. — duratio Pr.

(z) In codice operum Godofridi, qui servatur in Bibl. Vatic. (Lat. vat. 1031), hæc argumenta reperiuntur *Quodlib.* 6, q. 2.

Godofridus namque arguit sic, *primo loco*, pro illa conclusione: Quia ponere unitatem cum interruptione essendi in illis de quorum unitatis ratione est continuatio, implicat contradictionem: quia ponendo continuationem essendi, negatur interruptio, et ponendo interruptionem, negatur continuatio; et sic, ponendo unitatem in talibus cum interruptione, est implicare contradictionem. Sed omnia successiva, sicut motus et tempus, includunt in ratione sua unitatis continuitatem essendi: quia eorum unitas est eorum continuatio. Ergo ponere unitatem in talibus cum interruptione, est ponere contradictoria: quod ponit qui dicit eundem motum qui fuit reparari, quia discontinuatus est. — *Secunda ratio* ejusdem talis est: Quia qui ponit ea esse simul, de quorum ratione est non esse simul, contradictionem implicat. Sed de ratione prioris et posterioris in motu et tempore est non esse simul. Ergo qui ponit ea esse simul, implicat contradictionem. Sed qui ponit partem motus vel temporis præteritam eadem numero reparari, non solum ponit prius et posterius esse simul, sed etiam esse idem: quia præteritum prius, et postea reparatum; et sic (x) sequitur quod prius et posterius sint idem, et per consequens simul. — *Tertia sua ratio* est illa: Quia ponatur quod mobile moveatur ab A in C per B. Si ergo eadem pars numero motus que præcessit, potest postea reparari, sequitur quod pars motus que fuit ab A in B, possit reparari postea, dum mobile moveatur a B in C (y). Sed hoc implicat contradictionem, quia sequeretur quod idem mobile moveretur simul pluribus motibus differentibus solo numero, et quod eodem tempore moveretur ad B et a B. Ergo eandem partem motus numero, que præcessit, posse reparari, implicat contradictionem. — Hæc sunt rationes Godofridi, que videntur esse eadem cum probatione sancti Thomæ pro tertia conclusione inducta, et cum probatione Henrici, septimo *Quodlibeto*, q. 16.

Predictæ tamen rationes non videntur valere. Non quidem *prima*. Unde ad illam respondet Durandus (dist. 43, q. 3), dicens quod, a quidquid sit de conclusione, ratio tamen *prima* videtur solubilis. Cum enim dicitur quod successivum ad sui unitatem numeralem requirit continuitatem, eo quod sua unitas est sua continuatio, dicendum quod continuatio que requiritur ad unitatem motus, non est continuatio ejus cum alio motu, quia sine hac quilibet motus est unus in se; nec est continuatio ejusdem motus ad seipsum, quia idem non continuatur sibiipsum; sed est continuatio partium continentium eundem motum. Sola ergo interruptio huius continuitati contraria, solvit unitatem motus. Nunc autem illa est, quod interruptio que esset inter pri-

(x) et sic. — Om. Pr.

(y) a B in C. — ab A, B, in C Pr.

num motum et ejus reparationem, non solveret illam continuitatem, nec esset ei contraria. Poni- mus enim quod sicut prima vice partes motus fuerunt continue, ita et in ejus reparatione. Interruptio ergo que poneretur, solum argueret quod motus primo existens, et postea reparatus, non essent duo motus continuati, constituentes per suam continuationem unum tertium motum; sed non argueret quin esset idem motus primo existens, et postea reparatus. — Quod autem plus assumitur, quod motus requirit ad sui unitatem continuitatem essendi, — dicendum quod continuitas essendi quam requirit motus, non est quod sit continue et semper (alioquin nunquam terminaretur); sed est quod continue duret, quamdiu est. Et (x) hoc potest poni, dato quod motus corruptus idem numero repararetur: quia, tam prima vice quam secunda, ponitur quod ejus duratio esset continua; suc- cessione suarum partium continua. — Hæc Duran- dus. — Similiter secunda ratio non videtur valere: quia, ut patet per dicta Aureoli, contra tertiam conclusionem recitata, nulla contradictio est quod illud quod fuit subjectum prioritatis, postea sit sub- jectum posterioritatis. — Tertia denique ratio non videtur valere. Immo, sicut dicit Durandus (ibid.), « illa ratio clare deficit. Quia, cum dicitur quod, si Deus posset reparare eundem motum secundum numerum, tunc prima pars motus, qua transitur ab A in B, posset reparari, cum adhuc durat secunda pars, qua transitur a B in C; — dicendum (z) quod hoc non est verum. Quod etiam patet in permanen- tibus. Si enim ponamus quod Deus posset reparare albedinem corruptam in aliquo, cui successisset nigredo opposita, vel alia albedo numero differens a prima; tamen non diceremus quod Deus posset reparare eandem albedinem, stante nigredine in eodem subjecto, vel alia albedine numero differente; non enim possunt opposita esse in eodem simul subjecto, nec duo accidentia solo numero differen- tia. Similiter, in proposito, prima pars motus non potest reparari, manente secunda. Sed nullum argu- mentum est: *Non potest hoc modo reparari; ergo in illo modo*. Immo est fallacia consequentis, proce- dendo a destructione inferioris ad destructionem superioris: aliquid enim implicat contradictionem uno modo, quod non implicat alio modo. » — Hæc Durandus. — Videtur ergo quod rationes ille non sufficienter probent conclusionem.

Uterius videtur quod nec rationes quibus Duran- dus eandem probat conclusionem, valeant. Pre- mittit enim Durandus (ibid.), quomodo successiva vel transeuntia differunt a permanentibus (ex qui- bus arguit ad propositum, « Prima differentia est, quia res permanens, duratione sua non interrupta,

potest pluries sumi secundum se totam et secundum quamlibet partem sui, ut homo, vel lapis; succes- siva vero, et generaliter transeuntia, non possunt pluries sumi secundum se, nec per aliquid sui, dura- tione sua non interrupta. Secunda differentia est, quia res permanentes sunt res proprie et simpliciter, ut homo, lapis, albedo, nigredo, et sic de cæteris; res autem successive non sunt res proprie et sim- pliciter, sed solum quedam rerum habitudines, vel quidam reales modi essendi. Cujus ratio est: quia illud quod adveniens alicui non reddit ipsum magis compositum quam prius, non est res proprie et sim- pliciter; sed talia sunt omnia transeuntia et succes- siva, ut motus, tempus et hujusmodi; non enim eorum est magis compositum quam si staret; quia motus ad locum nihil variat circa rem, ut dicitur, 8. *Physicorum* (l. c. 50); et idem est de motu ad formam, quantum est præcise de ratione motus, quia nullam compositionem ponit secundum se circa subjectum, præter illam que est forme terminantis motum, et est res permanens. » Ex prima differen- tia arguit sic: « Minus est rem jam existentem conservare, ne corrumpatur, quam corruptam repa- rare. Sed, in successivis et transeuntibus, Deus non potest rem conservare, ne corrumpatur. Ergo, for- tiori ratione, nec potest corruptam reparare. Major videtur manifesta. Sed minor probatur: quia, si aliquid successivum vel transiens posset conservari, dum est, in esse, ne corrumpatur, tunc posset pluries sumi; et sic esset permanens, et non transiens.

Sed dicit aliquis, quod de ratione transeuntis est quod non possit pluries sumi continue, et sua dura- tione non interrupta; quia tunc esset stans, et non transiens. Sed nihil prohibet quin possit pluries sumi, ea interrupta; nec propter hoc erit stans, sed qualibet vice erit fluens et transiens. Propter quod major videtur falsa: quia magis videtur esse contra rationem successivi, vel transeuntis, quod possit permanere, ne corrumpatur, quam possit reparari, postquam corruptum est. — Sed istud non valet. Quia, si idem successivum, puta idem motus nu- mero, potest reparari, verum esset dicere quod mobile subjectum esset his motum realiter. Illud autem non diceretur ratione numerationis subjecti, quia illud est unum; nec ratione numerationis spatii, quia similiter est unum. Ergo oportet quod sit ratione numerationis motus, vel durationis ejus, vel mensure extrinsecæ. Si ratione numerationis motus, habetur propositum: quia omnis realis numerus est plurius rerum; et ita motus præce- dens et sequens non essent unus motus realiter, sed plures; quod est nostrum propositum. Si detur quod hoc est propter numerationem durationis, in idem redit: quia duratio motus non est aliud quam motus; et ideo, si unum numeratur realiter, et aliud. Nec ratione mensure extrinsecæ, vel cujusli- bet alterius extrinseci: quia Deus posset facere quod

(x) a verbo *nunquam* usque ad *Et*, om. Pr.

(z) enim. — Ad. Pr.

esset solum motus primi mobilis, et illum posset interrompere, et iterato reparare; et esset verum dicere quod eorum esset his motum, non per numerationem alicujus mensuræ extrinsecæ (quia nulla esset); nec per numerationem subjecti, vel spatii, aut moventis; ergo per numerationem motus, vel durationis, quod idem est. — Item, eundem motum posse reparari, vel est possibile simpliciter, vel impossibile simpliciter. Si sit possibile simpliciter, ergo erit possibile virtute naturæ. Probatio: quia quodcumque aliquis effectus est simpliciter possibilis, et causa est æque potens nunc et prius, ex causa tali potest idem effectus produci nunc sicut prius; si ergo reparatio ejusdem motus sit effectus simpliciter possibilis, ergo causa naturalis quæ primo facit, et, eo corrupto, remanet æque potens ut prius, posset illum motum eundem numero reparare. Hoc autem est falsum. Relinquitur ergo quod reparatio ejusdem motus secundum numerum est effectus simpliciter impossibilis. Talis autem effectus subterfugit omnem causam; Ergo, per nullam virtutem potest motus idem numero reparari. — Item, si motus posset idem numero reparari, eodem modo posset et tempus. Et sic dies quæ præcessit, posset statim reparari; et non solum semel, sed semper. Et ita totus decursus temporis, esto quod duraret in infinitum, non esset realiter nisi unus dies; immo una brevissima hora, vel brevissima pars unius hore (quia idem argumentum potest fieri de hora, et de parte hore, sicut de tota die). Quæ omnia sunt absurda. Ergo, etc. » — Ex secunda differentia arguitur sic: « Licet idem subjectum posset esse successive sub oppositis formis vel habitudinibus, impossibile tamen est, et contradictionem implicat, quod oppositarum formarum vel habitudinum una sit alia, nec simul, nec successive: sicut possibile est quod eadem aqua prius sit calida et postea frigida, vel quod idem homo primo sedeat et postea stet; sed impossibile est quod caliditas sit frigiditas, vel quod sedere sit stare. Sed, si idem successivum vel transiens posset reparari, sequitur quod una habitudo sit alia. Ergo impossibile est quod idem successivum vel transiens reparatur. Minor probatur. Quia, sicut dictum est, successiva non sunt proprie res, sed habitudines rerum; sicut motus essentialiter est successio, vel habitudo successionis mobilis in loco. Et, per eandem rationem, partes motus sunt essentialiter partes successionis. Partes autem successionis sunt prius et posterius, vel potius prioritas et posterioritas: ita quod, quando dicitur quod una pars motus est posterior et alia prior, non est prædicatio denominativa alicujus habitudinis addite ad partes motus, sed est essentialis; quia partes motus sunt essentialiter ipsa habitudo prioritatis et posterioritatis existentie mobilis secundum aliam et aliam partem in loco, sicut motus est essentialiter successio ejus per

totum locum. Si ergo pars motus quæ præterit, posset reparari eadem numero, tunc habitudo prioritatis efficeretur habitudo posterioritatis; quod est impossibile, ut dictum fuit. Patet ergo quod successiva, ut motus et tempus, non possunt eadem numero reparari. » — Hec Durandus.

Sed quod iste rationes non sufficienter concludant propositum, immo sint solubiles, ostendit Petrus de Palude (dist. 43, q. 3), dicens quod « ad rationes illas Durandi potest instari. Quia Durandus ad suam primam rationem bene instat; nec solvit ad instantiam, sed contra arguit, adducendo novam rationem ad conclusionem. Et potest instantia confirmari sic: Plus enim videtur aliquid de novo producere, quod nunquam habuit esse illud, quam illud quod aliquod esse habuit, illo perduto, reparare. Si ergo plus est aliquid corruptum reparare quam existens ne corrumpatur conservare, similiter majus est illud quod nunquam fuit producere, quam productum conservare. Sed motum qui nunquam fuit, potest deus de novo producere. Ergo magis productum; ne fluere et desinere, conservare. Consequens est falsum. Ergo et antecedens. Et sic, si ratio bene concludit quod motus non potest, postquam fuit, reparari; ita concludit quod, antequam fuit, non potuit produci. Propter quod est dicendum quod major est vera ex parte agentis (quia non est minoris virtutis producere et reparare, quam productum conservare); sed non ex parte effectus. Sunt enim aliqui effectus quibus repugnat conservari eodem modo nunc et prius, sicut successiva; non autem produci. Et ideo possunt produci ad essendum, non autem conservari in essendo ». — « Ad secundam rationem, ut dicit, potest instari. Quia ex sola numeratione habitudinis vel habitudinis potest dici aliquid esse his habitum, sine hoc quod habens vel habitum sit multiplicatum; sicut corpus humanum Christi fuit (2) in resurrectione his animatum vel vivum (3) sine binario corporum et animarum, ex sola habitudine eorum ad invicem multiplicata; ita et in proposito. Item, si ultima sphaera moveretur, nihil esset ibi habens, nisi eorum, nec habitum, nisi motus, nec ubi, nec aliquis terminus; et tamen diceretur his motum, si ejus motus interromperetur, sicut alia corpora quæ moventur ad ubi et locum; ergo. » — Ad tertiam potest dici quod idem numero reparari est possibile simpliciter. Et tamen est impossibile nature; quia, quavis natura agentis et subjecti sint æque potentia sicut prius, ex quo sequitur quod æque perfectum effectum possunt producere sicut prius, non tamen se habent eodem modo numeraliter ad invicem sicut prius, sed solummodo eodem specie; et ideo in eundem effectum specie possunt, non numero. Licet autem

(2) Christi fuit. — fuerit Pr.

(3) vivum. — unitum Pr.

materia non eodem modo se habeat ad Deum postquam habuit formam, quam prius, quando eam a Deo recipiebat, Deus tamen eodem modo se habet ad omnia; et ulterius etiam Deus ex parte objecti nullam habitudinem requirit; unde, sicut sine subjecto potest producere effectum, sic, sine hoc quod subjectum habeat eandem habitudinem, potest eundem effectum imprimere. » — Ad quartam, dicit quod « bene concludit, nisi quod est ibi petitio principii. Quia, cum continuïtas sit tota causa unitatis in rebus successivis motu et tempore, nullus diceret tempus posse reparari, qui negaret de motu. Sed si dicatur quod post diem iudicii erit una dies, nihil ad propositum: quia loquimur de die qui est motus cœli; tunc autem non erit. Sed aliquis diceret quod nullum est inconveniens si sit idem dies numero heri et hodie, sicut non est inconveniens si est idem asinus Germani suscitatus et mortuus, et oculus perditus et restitutus. » — Ad quintam, dicit quod « supponit multa falsa in prologo suo. Primo, quod omnes res permanentes sint res proprie et simpliciter dictæ. Quia hoc est contra eum, qui dicit quod relatio est res permanens; quæ tamen est habitudo, et per consequens non est res proprie et simpliciter, secundum eum. Etiam secundum eum, sequentia sex predicamenta non sunt res, sed habitudines; quorum tamen situs, habitus et ubi possunt habere esse permanentes; quod est contra suam distinctionem. Secundo, quia, cum motus sit actus entis in potentia, et ex actu et potentia proprie dicta sit compositio vera et propria, videtur quod omnis motus cum suo mobili faciat unam compositionem. Nec obstat quod dicit, quod (α) non variat aliquid circa subjectum: quia verum est de motu ad ubi in mobili incorruptibili (β), sed falsum est de mobili corruptibili (γ) quod per motum calefit; motus, autem ad formam per se variat aliquid circa subjectum quantum ad accidentalia, sed quantum ad substantiam non, nisi per accidens, in quantum generatio et corruptio sunt termini alterationis extrinseci. Tertio, quia continuïtas successiva, quæ per essentiam est motus, non est habitudo; sicut nec continuïtas manens, ut linea, superficies, corpus: quia simul istæ species quantitatis ponuntur in predicamentis; et sicut divisibilitas in ea quæ insunt, est ratio communis quantitatis, ita continuïtas omnis quantitatis continuæ, tam permanentis quam successivæ; differentia autem divisiva alienius predicamenti non videtur esse species alterius, cum predicamenta sint impermixta; unde, cum continuïtas et prioritas sint differentie quantitatis (quia prima dividit contra discretam, secunda contra permanentem), videtur

quod ista non sint essentialiter habitudines quæ sunt de genere relationis ». — Hæc Petrus. — Ex quibus videtur quod rationes Durandi non sufficienter probant conclusionem istam.

Uterius, videtur quod nec rationes quorundam aliorum ad eandem conclusionem sufficiant. Arguunt enim sic, *primo*: Quia, sicut continuïtas est de ratione lineæ, sic de ratione temporis. Sed Deus non potest facere quod linea discontinua sit una: quia, cum numerus causetur ex divisione continui, contradictio est quod sit continuïtum actu divisum, et non sit ibi numerus; et sic esset unum et non unum, sed multa. Ergo similiter (α), ex quo motus est interruptus, non est unus. — *Secundo* arguunt: Quia Deus non potest facere speciem generis alicujus simul cum oppositis differentiis; sicut non posset facere aliquod animal quod simul esset rationale et irrationale. Sed præsens, præteritum et futurum sunt differentie per se essentielles in motu et tempore. Ergo non potest facere de præterito præsens, ut scilicet quod est præteritum, idem numero sit præsens. — *Tertio* arguunt: Quia contradictio est quod idem sibiipsi succedat. Cum autem posterius succedat priori, facere de motu præterito præsentem est facere quod unum et idem, et secundum idem, sit prius et posterius, et sibiipsi succedat; immo quod sit et non sit, quia quod præterierat non est, et quod est non præterit. — Hæc sunt rationes eorum.

Sed istæ non videntur valere ad propositum concludendum, ut dicit Petrus (ibid.): « Nam contra *primam* est instantia. Quia sicut Deus non potest facere quod duæ lineæ simul existentes, in actu divisæ, sint una; sic etiam non potest facere quod duo motus simul existentes discontinuati, sint unus. Nec de hoc est questio. Sed sicut potest facere quod linea annihilata, eadem numero reparetur, et habeat eandem numero continuïtatem quam prius, non obstante discontinuitate temporis, quæ fuit media; sic et motum qui fuit, cum sua continuïtate reparabit, non obstante quod sua continuïtas fuerit interrupta, sicut et continuïtas lineæ fuit annihilata. » — « Similiter, ut dicit (β), *secunda ratio* videtur non valere, si motus est alia res a tempore. Quia, licet non possit fieri de præterito præsens, sicut nec de albedine nigredo (si tamen hoc est verum); tamen, sicut subjectum quod est album, fit nigrum, sic videtur quod motus qui erat subjectum temporis præteriti, fiat subjectum temporis præsentis vel futuri (γ). Immo plus videtur quod de uno contrario fiat aliud formaliter: quia non est major impossibilitas inter contraria proprie dicta, puta

(α) quod. — quia Pr.

(β) incorruptibili. — incorporali Pr.

(γ) corruptibili. — corporali Pr.

(α) est. — Ad. Pr.

(β) dicit. — dicitur Pr.

(γ) fiat subjectum temporis præsentis vel futuri. — vel futuri, fiat subjectum temporis præsentis Pr.

albedinem et nigredinem; quam inter formas substantiales distinctas per differentias oppositas, puta animatum et inanimatum; sed Deus posset subito facere de trunco vitulum, et de (z) non vivo vivum, et e contra; ergo de albedine nigredinem. Sed ibi est subjectum commune, quod remanet; et forma cedit formæ, non una fit alia. Ideo, etc. » — Denique *tertia ratio* non videtur valere, ut dicit Petrus. « Quia diceretur quod Deus non posset facere quin præteritum sit præteritum; sed id ipsum quod est præteritum, potest resumere ut et fuerit præteritum, et nihilominus sit præsens et futurum. Si enim Deus eolum, dum movetur, annihilaret, et postea repararet, nihil prohibet; ut videtur, quod cum eadem latrone qua prius movebatur, ipsum repararet; et ideo, etc. »

III. Argumenta Bernardi de Gannato. —

Uterius Bernardus de Gannato, in impugnationibus Henrici, *Quodlibeto* 7, q. 16, arguit quod Deus posset eundem motum numero reparare. Quia sicut interruptio in *esse* aliorum non impedit, propter identitatem ordinis ad potentiam divinam; sic nec in motu. Ergo, etc. Ubi sciendum quod Bernardus, ibidem, inducit aliquas rationes generales, ad probandum quod Deus *esse* corruptum, vel annihilatum, potest idem numero reparare, dicens: Corrupta aliqua forma, certum est quod materia manet eadem numero; et etiam potentia ad formam, secundum quod materia est sua potentia. Sed secundum quod in (z) materia distinguimus istam potentiam per respectus diversos ad formas diversas, non manet eadem potentia. Potentia autem hoc secundo modo dicta, dicit ordinem ad talem vel talem formam. Sed in materia non manet amplius ordo ad formam corruptam eandem numero reparandam: quia materia non est per se in potentia ad formam quæ per agens naturale non potest in ea introduci, quia potentia passiva non extendit se ultra activam quæ sibi correspondet; nullum autem agens naturale potest eandem formam numero reparare, cum non possit eandem transmutationem numero repetere; ergo in materia non remanet potentia ad eandem numero formam, quæ corrupta est, reparandam, sed ad eandem in specie solum. Identitas autem talis potentie nihil facit ad hoc quod idem numero resurgat. Bene tamen manet materia in potentia ad eandem formam. Sed hæc potentia non est naturalis, sed obediencialis: quia solum respectu Dei, qui potest in materia facere quidquid non implicat contradictionem; quod non est, si eadem forma numero repararetur. In materia autem, præter potentiam naturalem, est potentia obediencialis, sicut et in ceteris creaturis. Et quia

nulla corruptio vel annihilatio diminuit de divina potentia aliquid, sicut Deus potuit hanc formam producere antequam produceretur, ita potest postquam corrupta est vel etiam annihilata. Unde, si materia prima annihilaretur, Deus posset eandem numero reparare, cum ejus annihilatio nihil subtrahat divinæ potentie. — Item, divina potentia, eo quod potentia, habet quemdam ordinem ad omnia per ipsam possibilia, saltem rationis, quia entis ad non ens non est nisi relatio rationis. Iste autem ordo non tollitur ex parte divinæ potentie per annihilationem cujuscunque: quia ita potest Dei potentia circa nihil, sicut circa aliquid; unde æque potest producere lapidem de materia et de nihilo; ergo annihilatio rei non impedit quin Deus possit eam reparare. Ex quo etiam patet quod interruptio in *esse* non impedit quin Deus eandem rem numero possit reparare: quia eundem ordinem quem habet potentia Dei ad illud *esse*, semper habet; ita quod, licet fiat interruptio in ipso *esse*, numquam tamen in illo ordine, quin semper illud *esse* dependeat a potentia Dei; licet quando illud *esse* est in actu, potentia Dei influat, quando autem non est, non influat; et ideo infinites potest idem numero, quantumcunque corruptum vel annihilatum fuerit, reparare. Et hoc est proprium Deo, et nulli alteri agenti, ejus potentia non habet eundem ordinem ad rem quæ est et ad illam quæ non est; cum potentia creata non respiciat nihil, quasi potens aliquid de nihilo producere, sicut potentia Dei. — Item, quod producit per eandem actionem numero, potest esse idem numero, etiam in naturalibus. Sed Deus eadem actione numero producit hoc productum, cum primo producit, et cum secundo. Quia ex parte Dei non diversificatur actio. Nec ex parte ejus in quo recipitur: quia hoc non diversificat necessario actionem, quod non requiritur ad eam; receptio autem in subjecto non requiritur in actione divina, quæ nullum subjectum necessario requirit. Nec terminus diversificat: quia, sicut Deus concepit hoc productum producere, quando primo producit, ita etiam quando annihilatum est, potest idem concipere quod iterum infinites producat; unde, sicut conceptus divinus semper fertur super hoc productum, quantumcunque annihiletur, ita potest et potentia qua agitur semper per eandem actionem. Quod patet in simili. Edificator enim potest concipere eandem domum numero quam prius fecit, quæ modo corrupta est, et producere eandem specie, non numero: quia alia et alia actione agit nunc et prius; alia autem et alia actio requirit alium et alium terminum. Sed quia Deus eadem actione semper agit, idem frequenter potest esse terminus sue actionis. Non ergo identitati potentie materie, vel cujuscunque creature, imponendum est quod possit idem numero resurgere, sed divinæ potentie, quæ potest quidquid non

(z) de. — Om. Pr.

(k) in. — Om. Pr.

implicat contradictionem; hic autem nulla contradictio est; cum interruptio in esse, respectu divine potentie, non faciat aliquam diversitatem in esse. — Hec ille. — Et postea subdit, sicut supradictum est, quod ista argumenta ita concludunt de successivis sicut de permanentibus; quare, etc.

§ 4. — ARGUMENTA CONTRA QUIDAM DICTA
SANCTI THOMÆ

I. Argumenta Scoti. — Ultimo arguitur contra ea quæ dicit sanctus Thomas, in *Quarto* (dist. 44, q. 1, art. 1), et supra recitata sunt (2). Arguit siquidem Scotus (dist. 43, q. 1), quod aliquid totaliter annihilatum possit per Dei potentiam idem numero reparari.

Primo. Quia ad hoc est auctoritas Augustini, 22. *de Civitate Dei*, cap. 20, ubi loquens de carne hominum reddenda in resurrectione: *Etsi, inquit, omnibus perisset modis, nec ulla ejus materia in ullis nature latebris remansisset, unde vellet, eam repararet Omnipotens.* Ergo totaliter corruptum et destructum in totali esse potest idem numero reparari.

Secundo. Quia, si destructum esset annihilatum, illud *nilhil* sequens annihilationem esset ejusdem rationis cum nihilo quod esset terminus *a quo* creationis; Patet: quia istæ mutationes oppositæ haberent idem pro termino, una pro termino *a quo*, alia pro termino *ad quem*. Sed nihilum præcedens creationem non repugnabat quin illud cui opponitur posset creari. Ergo et post annihilationem poterit recreari idem numero.

Confirmatur ratio. Quia plenum est quod ex parte cause manet eadem potestas. Ex parte autem lapidis, esto quod lapis sit annihilatus, tanta est possibilitas simpliciter ad *esse* post annihilationem, quanta ante creationem: quia non magis includit contradictionem; nec illud *nilhil* in quo cessit lapis, magis privat possibilitatem; quia non privat nisi tanquam oppositum; sed eidem et æqualiter (6) opponebatur ante creationem; ergo, etc.

Tertio. Quia in homine est aliqua entitas positiva, quæ neque est pars materialis, nec formalis, nec partes, sicut probatum est in *Tertio* (7). Et arguitur sic: Quia aliquid est ibi causatum a causis intrinsicis. Sed nec causa materialis, nec causa formalis, est causata a causis intrinsicis, nec ambo simul. Est ergo ibi aliqua alia entitas a causis divinis acceptis. Et illa destruitur; alioquin homo non esset vere mortuus, quia non esset corruptio totalis entitatis hominis. Et tamen illa entitas reparabitur eadem numero; alioquin non esset idem homo. Ergo.

Quarto. Quia, si Deus in hoc instanti, et in toto tempore medio usque ad B, et in instanti B conservaret istud *esse*, concedendum esset quod esset omnino idem numero. Ergo, si in A conservat, et idem in B instanti, et in tempore intermedio (2) non conservet, erit idem; et tamen erit interruptum in tempore intermedio. Probatur consequentia: quia identitas istius *esse* ut est in A ad seipsum ut est in A, non dependet essentialiter ex conservatione pro illo tempore medio: quia neque ut a causa formali, neque ut a causa materiali, nec ut a quacunque causa essentiali. Hoc etiam probatur aliter: quia alioquin non posset Deus idem *esse* creare (5) in aliquo instanti posteriori, quod in instanti priori; quia, si in instanti priori creat (7), et in tempore sequenti conservat, illud *esse*, ut conservatum in tempore, essentialiter requireretur ad identitatem illius *esse* (2) in instanti B; et si tunc non esset conservatum in illo tempore, sed primo creatum (5) in B, non posset creari idem.

Quinto. Quia diversitas posteriorum non arguit diversitatem priorum essentialiter. Sed illa instantia ad ipsum *esse* permanentes sunt essentialiter posteriores. Unde et idem *esse* manet in quibuscunque instantibus succedentibus. Ergo, sive fiat continuatio inter illa instantia, sive non, non minus ipsum *esse* poterit idem *esse*. — Vel sic: Si idem *esse* esset in A, et in tempore sequenti in B, esset idem in A et in B. Ergo, si destruat posterior, eo quod est durare in tempore intermedio, adhuc non necessario sequeretur ex hoc diversitas ejus in A et in B.

Sexto. Quia ex illa radice, quod *esse* simpliciter interruptum vel destructum non potest redire idem, sequuntur multa inconvenientia. *Primum* est quod Deus non posset resuscitare brutum idem numero, cujus oppositum nonnumquam legitur factum miraculose a sanctis: ut patet de tauro quem suscitavit sanctus Sylvester, ut habetur in legenda ejus. Et hoc negare Deo esse possibile, videtur esse magnæ infidelitatis. Et tamen anima ejus sensitiva interrupta est et destructa. *Secundum* est, quod (2) omnia accidentia quæ corrumpuntur in corruptione hominis, vel ante resurrectionem, non possent eadem numero redire. Et tunc homo resuscitatus non haberet eandem propriam passionem numero quam prius: quia ista propria passio non mansit post mortem; quia erat totius ut totius, et non tantum animæ. Sed consequens est impossibile, quod sit idem sub specie, et non habeat eandem propriam passionem. *Tertium* est, quod (7) potentia

(2) *intermedio.* — Om. Pr.

(5) *creare.* — *causare* Pr.

(7) *creat.* — *causat* Pr.

(6) *esse.* — *causa* Pr.

(5) *creatum.* — *causatum* Pr.

(2) *quod.* — *quia* Pr.

(5) *quod.* — *quia* Pr.

(2) Cfr. art. preced., in fine.

(6) *æqualiter.* — *essentialiter* Pr.

(7) Cfr. Scotum, 3. *Sentent.*, dist. 2, q. 2.

animæ sensitivæ, quæ, secundum te, sunt accidentia, cum non sint accidentia solius animæ, sed totius compositi, *de Sensu*, cap. 1, et *de Somno*, cap. 1, non possent redire eodem; et ita homo resuscitatus non haberet eandem potentiam visivam vel auditivam. *Quartum* est, quod non haberet eandem quantitatem numero: quia illa non manet, nec in materia sola manente, nec in anima intellectiva; igitur, etc.

Septimo. Positio tua deficit, quia (x) totum esse hominis potest manere non interruptum. *Primo*. Quia, ut probatum est, entitas totalis interruptitur. — *Secundo*. Quia esse animæ intellectivæ non est totale esse hominis, ut tu accipis: quia omnis ens habet aliquid esse; sed homo, ut homo, est aliquid ens, et non tantum anima; ergo habet aliquid esse proprium, et non tantum esse animæ. — *Tertio*. Quia contradicis tibi: quia alibi dicis quod status animæ in corpore est perfectior quam status ejus extra corpus, quia est pars compositi, et omnis pars materialis est respectu totius. Contra hoc arguitur. Quia quod habet totaliter idem esse, non est imperfectius ex hoc solo quod non communicat alteri idem esse. Sed, per te, anima separata habet totaliter idem esse quod conjuncta, immo esse quod est totale esse hominis, quod communicatur corpori. Ergo ipsa in nullo est imperfectior; pro eo quod non communicat idem esse corpori. Major apparet: quia perfectio naturaliter presupponitur ei quod est communicare perfectionem; ergo non est major vel minor per hoc quod communicat vel non communicat; et hoc maxime, si per talem communicationem nullum aliud est esse totius quam istud idem. *Quarto*. Quia in homine est aliqua forma substantialis alia ab anima intellectiva; et, per consequens, cum cujuslibet forme sit dare esse, anima intellectiva non est totale esse compositi. Ergo, etc.

Octavo. Quia tunc, cum in morte Christi relatio maternitatis quæ erat in Virgine ad Christum, fuit interrupta in passione Christi, sequitur quod post passionem non est eadem mater numero quæ prius. — Hec Scotus, in forma.

II. Argumenta Aureoli. — Contra eandem conclusionem arguit Aureolus (dist. 43, q. 1, art. 1).

Et primo probat quod dicere quod nulla realitas, quæ in morte fuit corrupta, rebeat eadem numero in resurrectione, est derogare veritati resurrectionis, immo negare resurrectionem. Tum quia resurrectio est ejus quod cecidit, iterum resurrectio nisi autem aliquid corruptum et perdens esse, iterum redeat, non stat veritas diffinitionis resurrectionis; ergo nec veritas diffinitionis, quia ille casus

non est localis, sed secundum entitatem in non esse. — Tum secundo, quia, Socrate corrupto, corrumpitur ejus humanitas, quæ est tertia entitas distincta a materia et forma; et illa eadem numero redibit in resurrectione. — Tum tertio, quia, dato opposito, sequuntur innumerabilia inconvenientia: ut puta quod sanguis Christi, quem resumpsit, in passione non fuit idem numero et ante passionem, quia ille fuit corruptus, nec ejus forma substantialis mansit, cum non sit animatus anima Christi. Similiter, quod capilli sanctorum, quorum constat formam substantialem in morte corrumpi, non resurgent ideam numero, contra illud Evangelii (Lucæ 21, v. 18): *Capillus de capite vestro non peribit*. Similiter sequitur quod non redibit eadem propria passio individui: quia illa, per te, est accidens, et corrumpitur in morte. Sequitur etiam quod non redibit eadem masculinitas et femineitas. Similiter nec eadem filio. Similiter sequitur quod non redibit eadem caro numero: quia caro humana non dicit solum materiam et formam, sed dicit etiam materiam accidentibus affectam, ex 2. *de Anima* (l. c. 107, etc.), ubi habetur quod caro est medium calidi et frigidi et humidi et siccæ. Item, quod sensus tactus non redibit idem numero, ac per hoc nec idem animal. Similiter nec idem oculus. Quæ omnia sunt contra Sacram Scripturam.

Secundo probat quod dicere quod nullum corruptum possit idem numero redire divina virtute, derogat divine omnipotentie. Tum quia Augustinus, 22. *de Civitate Dei*, cap. 20, ubi querens quomodo caro comesta a vermicibus, incinerata et dispersa, resurget et redibit eadem, dicit hoc non esse difficile apud illum qui novit omnes partes: Et, dato, secundum eum, quod non remaneret, sed *omnibus perisset modis, ut nulla ejus materia in ullis nature latebris remansisset, unde (x) cellet, repararet eam Altissimus Omnipotens*. — Tum quia, in fine precedentis capituli (6), querens de cicatricibus martyrum, si remanebunt et redibunt, dicit quod apud Omnipotentem possibile est quod redeant. Et hoc oportet concedere de Christo, secundum textum Evangelii, cum apparens Apostolis post resurrectionem, dixit (Lucæ 24, v. 39): *Videte manus meas et pedes meos, quia ego ipse sum*. Ergo redierunt eadem cicatrices: aliter non fuisset efficax argumentum Christi ad probandum resurrectionem; diceretur enim sibi quod non sunt istæ cicatrices, sed aliæ. — Tum quia Damascenus, querens possibilitatem resurrectionis, non vadit ad aliud quam ad resurrectionem Christi. Unde (*de Fid. Ort.*), lib. 4, cap. ult., dicit: *Nonne (y) factum et efflucum reparare poterit idem iterum Omnipotens*.

(x) si. — Ad. Pr.

(6) fine precedentis capituli. — principio capituli Pr.

(y) Nonne. — Non ens Pr.

(x) quia. — quia Pr.